MISIUNEA „BISERICII FAMILIALE”

Alin-Vasile Goga*

Abstract: *God created the family when He created man, male and female, setting between them the ontological unity and spiritual-biological complementarities. The human family is, on the one hand, the expression of divine will, and, on the other hand, the immediate consequence of the unity and complementarities between man and woman. Savior Jesus Christ founded the Church, His Mystical Body, and our body of salvation. In this context, the “Great Church” founded and act the “Small Church” (“ecclesia minor”, “ecclesia domestica”), in the act of blessing and lifting the human family, from the natural link fallen through sin, at the gracious connection between the spouses, based on communion with Christ. As the family is the cell of society, also the “Small Church” is the cell of the “Great Church”, and between them there is a strong interdependence. Both of them, the Church and the family, are called to fulfill the mission they were called, but there is a fine border between mission and counter-mission.*

Keywords: *Church, Mystical Body, Family, mission, counter-mission, apostolate, matrimony, „ecclesia domestica”.*

Introducere

Când vorbim despre misiunea Bisericii astăzi trebuie să fim foarte conștienți de faptul că ea nu mai poate fi identică cu cea din primele veacuri creștine, sau din secolele trecute. Societatea actuală secularizată, paradoxal, impune noi reguli de viață. Spun paradoxal, deoarece într-o societate creștină ar trebui să primeze normele de viață propovăduite de către Biserică și, implicit, de către Hristos. Nu afirm

* PhD candidate, Faculty of Orthodox Theology, „1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia; Editor of the *Reîntregirea* Publishing House, the Orthodox Archdiocese of Alba Iulia

faptul că o societate nouă, contemporană, nu are și părți bune, însă Biserica trebuie să răspundă atât provocărilor lumii de astăzi, cât și problemelor referitoare la condiția umană. Dacă Hristos, capul Bisericii, a venit „pentru oile cele pierdute” (Mat. 15, 24), este de înțeles că Biserica, Trupul lui Hristos, nu poate exercita un altfel de misiune. Scopul întemeierii Bisericii este slujirea, – nu instituționalismul abstract sau pasivitatea –, întemeiată pe o învățătură precisă, cu un program de viață ca al Domnului nostru Iisus Hristos, cu o sarcină soteriologică, obligatorie pentru toți credincioșii¹.

Biserica, în definiție, este un organism divino-uman. În mod logic și inatacabil, în partea ei divină, Biserica este fără de prihană și fără greșală, însă, în partea ei umană, este firesc, aș spune eu, să aibă patologiiile ei. Se poate aplica aici principiul: „Doctore, vindecă-te pe tine, însuși!” (Lc. 4, 23), deoarece Biserica, în înțelepciunea ei, poate fi și „medic” – Hristos, dar poate fi și pacient – aspectul uman și instituțional eclezial. Sub aceste auspicii, Biserica poate și este nevoie să se vindece, astfel încât misiunea ei să fie una impecabilă, după sintagma: „Binele care nu este bine făcut, acela nu este bine”. În sens contrar, concluzionăm existența liniei subțiri între misiune și contra-misiune.

„Taina unirii indisolubile între un bărbat și o femeie, ca unire care se spiritualizează într-o tot mai adâncă comuniune, este Taină în Hristos. Unirea lor în Hristos este o Biserică mică, după cum arată Sfântul Ioan Gură de Aur, sau o parte a Bisericii. Căci și Biserica se constituie din astfel de unități ale celor căsătoriți prin Duhul Sfânt, Care suflă în Biserică”².

Biserica, în calitate de comunitate majoră, ca Trup al lui Hristos, alcătuiește „Ecclesia maior”, iar familia, în calitate de comunitate domestică, alcătuiește „Ecclesia minor”. Pe baza celor formulate, noi suntem „Trupul lui Hristos și mădulare (fiecare) în parte” (I Cor. 12, 27). Aceste mădulare, în starea lor decăzută,

¹ Pr. Iacob Cismaș, *Preotul – misionar în contextul lumii contemporane*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, p. 39.

² Dumitru Stăniloae, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Vol. I, EIBMBOR, București, 1978, p. 188.

afectează integritatea și propovăduirea „Trupului”. De aceea, este nevoie de o rearticulare a valorilor creștine, o asigurare a perenității acestora în lume, astfel încât „trupul” să fie prezent, în starea lui impecabilă, în fiecare mădular în parte, iar capul Bisericii, Hristos *medicus*, doctorul care Își vindecă Trupul. Doar așa se va putea vorbi despre o reflectare a lucrării dumnezeiești în lumea contemporană.

Există în grecește un cuvânt, *farmakon*, care se adresează o singură dată și medicului, și medicamentului. În realitate, singurul medic care este medic și medicament concomitent este Iisus Hristos³.

Familia creștină în fața provocărilor actuale

Lucrarea misionară a Bisericii în societate trebuie să se facă „până la marginea pământului” (Fap. 1, 8) și nu trebuie să facă abstracție de familia creștină, ca icoană a Trupului lui Hristos, în calitatea ei de „Ecclesia domestica” sau „Biserica familială”⁴. Fiind creat de Dumnezeu ca expresie a iubirii Sale nemărginite, omul depozitează posibilitatea manifestării dumnezeiești a iubirii. Dumnezeu a ales să își exprime dumnezeirea Sa prin crearea omului. Rezumându-se doar la actul creației omului, Dumnezeu ar fi fost doar Creator, nu și Tată, or, astfel, am putea vorbi despre o limitare a Lui, o imputare a acestei calități. Oricum ar fi creația, bună sau rea, a fost un risc pe care Dumnezeu, în calitate de Tată, și l-a asumat.

Însăși Sfânta Treime este constituită sub forma unei familii, fiind dovada rodului desăvârșit al iubirii. În mod particular, singur, un individ nu poate să iubească, ci doar să se iubească, așadar, nu putem vorbi despre manifestarea și exteriorizarea iubirii. În doi, există iubire, însă se rezumă doar la un cerc restrâns. De abia în existența triadică a lui Dumnezeu iubirea se exteriorizează, iar iubirea se desăvârșește, precum, în cadrul familiei, iubirea celor doi soți se manifestă și își găsește scopul și rodul prin nașterea de prunci.

³ Pr. Constantin Necula, *Îndumnezeirea maidanului*, Editura Agnos, Sibiu, 2006, p. 233.

⁴ Această sintagmă este formulată de către Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani, cap. 6, v. 15.

Deși recentă afirmația Părintelui Nicolae Steinhardt, „dăruind, vei dobândi”, Dumnezeu a decis să dăruiască, ca mai multă iubire să primească în schimb. A dăruit, iar omul, chip pământesc al dumnezeirii fiind, a receptat iubirea și a dăruit-o mai departe, însă tot prin intervenția lui Dumnezeu, ca manifestare supremă a iubirii. În capitolul 1 al Facerii, versetul 26, ni se arată cum Dumnezeu a creat omul, bărbat și femeie, pentru a asigura fluiditatea iubirii și a-i stabili un circuit deschis, capabil de exteriorizare, prin perpetuarea speciei, respectând scopul creației.

Această binecuvântare a iubirii dintre bărbat și femeie, Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a numit-o familie, pentru care dator este omul să lase pe tatăl său și pe mama sa și să se lipească de persoana iubită, creând „Biserica cea mică”, după modelul Hristos, cap al Bisericii și Biserica, trup al lui Hristos. Cu toate că Tatăl ceresc l-a înzestrat pe om cu libertate deplină, intervențiile Sale în viața omului nu pot fi catalogate drept limitare a drepturilor și îngrădire a libertății, deoarece Dumnezeu știe ce este mai bun pentru om, decât omul ce este mai bun pentru Dumnezeu.

Odată cu schimbarea societății și a noilor condiții de viață la care omul a fost nevoit să se adapteze, acesta, în baza libertății sale, s-a depărtat de Dumnezeu, creându-și singur preceptele după care viața și-a găsit cursul ei. Au apărut, astfel, primele probleme, acestea generând, la rândul lor, crizele cu care omul a început să se lupte. Scopurile finale ale vieții, mântuirea și îndumnezeirea, au devenit termeni de domeniul arhaicului, iar viața, ceva mult prea complicat.

Acest aspect însă a fost trecut în plan secund, nemaifiind direcția în care omul și-a îndreptat viața sa, individul regăsindu-se neputincios în fața secularismului modernității. Diferitele mișcări și curente de emancipare a persoanei au atras după sine și idei și filosofii noi de viață. Odată, omul tindea spre îndumnezeire, urmând legea lui Dumnezeu, acum, omul tinde să devină însuși Dumnezeu, iar Dumnezeu este nevoit să se adapteze la exigențele persoanei. Mai grav este faptul că Biserica, modul de manifestare văzută a lui Dumnezeu în societate, se regăsește ea în postura de a-i servi omului, bunelor și relelor sale.

Viața de familie se constituie sub forma unei liturghii, în toate formele ei de manifestare, prin: jertfă, rugăciune, nevoință, comuniune, schimb de daruri, epicleză, Euharistie etc. Este imperativ a fi conștienți că fiecare dintre noi, ca „mădular (fiecare) în parte”, avem chemarea de a lucra în secerișul Domnului. Chiar dacă este ierarhizată ca instituție, Biserica nu se compune doar din episcopi, preoți, diaconi, monahi și monahii, ci în componența ei intrăm cu toții, îndeplinindu-ne rolul în opera apostolică a Bisericii. În sânul acesteia, familia, devenind precum o cărămidă, așezată peste altele, are rolul de a clădi Trupul hristic. Păstrând caracterul liturgic al comuniunii dintre soți, familia, ca „ecclesia domestica”, este asemenea *Bisericii celei Mari*, adică este **una, sfântă, universală** (sobornicească) și **apostolică**.

Familia este **una**, întrucât se bazează pe unirea monogamică între un bărbat și o femeie prin căsătorie. Harul Cununiei întărește unitatea soților întreolaltă și cu Hristos, apărându-i vocația indisolubilității, așa cum Cincizecimea îi unește pe toți într-o singură comuniune. Una este Biserica lui Hristos, trupul Lui, așa trebuie să fie și familia – în care soții sunt un trup –, una până la moarte.

Familia este sfântă, la fel ca Biserica, prin scopurile ei de sfințire și mântuire a membrilor ei. Membrii familiei, ca și membrii Bisericii, nu sunt sfinți, dar scopul principal al familiei, căruia îi slujește harul Cununiei, este dobândirea sfințeniei. Punctul de plecare al sfințeniei Bisericii este Cincizecimea, care se prelungește până la noi și prin Taina Cununiei, punctul de plecare al sfințeniei familiei.

Familia este **universală** ca una care privește întreaga umanitate și prin care se perpetuează umanitatea. Așa cum Cincizecimea a întemeiat Biserica pentru sfințirea universală a oamenilor, tot așa și harul Cununiei întemeiază familia, spre sfințirea întregii umanități.

Familia este **apostolească** în sensul că se întemeiază pe credința Bisericii revelată de către Mântuitorul Iisus Hristos și transmisă prin Sfinții Apostoli și prin succesiune apostolică până la

noi. În această apostolicitate se săvârșește Cununia fiecărei familii, pentru că prin apostolicitate se perpetuează și Cincizecimea⁵.

Eficacitatea, providențialitatea și utilitatea Bisericii într-o familie, comunitate, națiune depinde, în mare parte, de importanța și rolul pe care i le alocă familiei, și cum administrează și economisește problemele actuale ale familiei, ale societății și, implicit, ale sale. Biserica se regăsește în fața unei provocări pe cât de simple de enunțat, pe atât de dificil de aplicat, și anume de a-i uni pe oameni cu Dumnezeu și, aș zice eu, de a-i uni pe oameni unul cu celălalt, întrucât, în prezent, sunt preferate căsătoriile de probă, în detrimentul căsătoriilor „definitive”. În această direcție, familia, prin unirea dintre bărbat și femeie oferă modelul de comuniune care sugerează o imagine imperfectă a comuniunii absolute în Dumnezeu, fiind o cale de a spori în comuniune și, totodată, un temei de creștere spirituală. Familia creștină, fiind celulă a societății, este la fel de bine și o celulă a Bisericii, esențială pentru creșterea Bisericii în lume și pentru răspândirea credinței în lume, de aici reiese faptul că familia extinde Biserica în timp și spațiu.

Biserica, în premisele moștenirii lăsate de către Hristos prin mijlocirea Apostolilor și a chemării divine pe care o are în societate, are datoria de a evangheliza familia în virtutea Tainei Căsătoriei. Prin aceasta, Biserica îi face pe soți martori ai misiunii hristice „până la marginile pământului” (Fap. 1, 8), adevărați mărturisitori ai iubirii și ai vieții. Biserica este conștientă că Taina Căsătoriei și, implicit, familia reprezintă una dintre valorile principale și de bază ale omenirii, de aceea, se așază în slujba celor care aleg și sunt preocupați să-și trăiască demn vocația familială, în ciuda greutăților și opreliștilor pe care lumea de astăzi le oferă. Slujirea în sânul familiei este o prioritate a activității pastorale și a misiunii bisericești, fiindcă ea constituie arealul în care viața omului și a Bisericii se află în joc. De ce? Pentru că, așa cum am mai spus, familia intră, în calitate de mădular, în corpul euharistic și comunional al Trupului lui

⁵ Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, Editura Christiana, București, 1994, 261 p.

Hristos. Problemele cu care familia se confruntă sunt și ale Bisericii, ca slujnică a bunei rânduieli a familiei și ca militantă a conștientizării, de către soți, a misiunii pe care aceștia o au în Biserică și în societate.

Îmi aduc aminte faptul că, în anul 2009, în cadrul unui schimb de experiență în Franța, la Toulouse, am purtat o discuție cu un părinte benedictin, african, pe tema misiunii Bisericii în societate, întrebându-l cum se realizează propovăduirea Evangheliei în aceste locuri. Mi-a răspuns că, în satele pe care ei vor să le câștige prin Evanghelie, ei nu trimit nicio scrisoare, nu trimit preoți care să încerce să îi convingă pe oameni să accepte creștinismul, altfel, ar putea fi acuzați de prozelitism. Ei, însă, procedează altfel, și anume trimit acolo o familie creștină, astfel încât locuitorii satului, văzând valorile morale pe care se întemeiază această familie, să înțeleagă ce este viața creștină. De aceea, consider că familia, ca să poată sfinți și răspunde la misiunea Bisericii, trebuie să fie apostolică, să se exteriorizeze, să se deschidă tuturor, și nu să se închidă în sine. Doar așa poate descoperi măreția chemării la slujirea vieții și Adevărului.

Există numeroase forme și moduri de apostolat prin care familia realizează misiunea Bisericii și, deci, evanghelizarea: apostolatul între familii, grupările familiale, apostolatul cu privire la combaterea problemelor sociale, educația și cateheza tinerilor și a adulților. Familia creștină trebuie să fie matură, deoarece ea trebuie să conștientizeze exigențele și misiunea la care este chemată, trebuie să se simtă solicitată de zelul misionar, întrucât, fondată prin intermediul unei Taine a Bisericii, ea are menirea de a-și realiza desăvârșirea.

Biserica, garanta a sănătății familiei

Lucrarea Bisericii în lume este întocmai cu cea a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Adevărul revelat oamenilor. Adevărul lui Dumnezeu este, în același timp, și viață, și putere. Biserica, având calitatea de purtătoare a acestora, are o misiune activă, dinamică, dar, în același timp, și înnoitoare, fiind acel „puțin aluat” care dospesște toată frământătura (cf. I Cor. 5, 7). Lumea, aflată într-o continuă dezvoltare și ascensiune, ridică noi probleme care atrag după sine un

surplus de exigențe. Biserica, trăind și, totodată, înfruntând ea însăși aceste probleme, cu exigențele și consecințele lor, are rolul de a contribui, într-un mod autoritar și principal, la combaterea lor, pe un plan tot mai diversificat.

Aidoma și creștinii, ei au datoria și chemarea de a nu-și întoarce fața de la lume, ci să dea mărturia iubirii hristice. Le este de neîngăduit să se complacă în problemele cotidiene și, deci, să se preteze lumii acesteia, fiindcă astfel vor fi nevoiți să renunțe la misiunea lor și să își lepede identitatea. Credincioșii își află calea și menirea, în tumultul acestei doze contemporane de secularizare, doar acceptând crucea și Învierea lui Hristos, deoarece „cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu” (I Cor. 1, 18). Creștinii sunt, prin asumarea crucii proprii, martorii Învierii. Nici istoria nu își află înțelesul decât în perspectiva Crucii și Învierii Domnului, întrucât Hristos, prin jertfa Sa pe Cruce, Și-a asumat toată creația în Sine.

Asumarea crucii de către creștini este dificilă, de aceea, creștinii reprezintă o minoritate, aș putea spune, în omenire. Însă acest fapt nu defavorizează posibilitățile înfăptuirii misiunii lor. În toate societățile, schimbarea este realizată întotdeauna de către o minoritate, iar ca minoritatea să își poată atinge scopul, e necesar ca aceasta să fie unită și în deplină coeziune. Doar Biserica poate oferi un nou avânt și un suflu nou lumii acesteia, organizată mai mult rațional decât spiritual, care, adesea, rămâne impasibilă și insensibilă față de problemele și durerile oamenilor. Tocmai de aceea, de la început, Biserica a insistat foarte mult pe aspectul filantropic, acceptându-l ca o condiție a misiunii sale, ca pe un element constitutiv al său.

Vorbind despre filantropie sau iubire de oameni, conchidem că este vorba despre o noțiune de ordin teologic. Nu omul este iubitor de oameni, ci Dumnezeu, omul devine filantrop doar în măsura în care imită și reflectă iubirea lui Dumnezeu față de oameni. Filantropia este desăvârșită doar în măsura în care este înțeleasă în caracterul ei teologic. O formă importantă de filantropie, în plinătatea aspectului teologic, este **ospitalitatea**. Însă o persoană nu poate fi

ospitalieră cu aproapele, dacă nu este ospitalieră cu Dumnezeu. În Noul Testament, primul lucru pe care Hristos îl pretinde de la oameni este ospitalitatea, întrucât „vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; Fiul Omului însă nu are unde să-și plece capul” (Mt. 8, 20). Astfel, filantropia cerească este imperativ să se regăsească în filantropia lumească, întrucât Hristos a zis: „Adevărat zic vouă, întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut” (Mt. 25, 40).

În prezent, din cauza stării morale decăzute a oamenilor și a neîncrederii, ospitalitatea începe să devină un „arhaism regionaliza(n)t” în lexicul contemporan al iubirii de oameni. Doar în unele mănăstiri se mai păstrează ospitalitatea, întrucât și-o asumă ca virtute creștină importantă. Sunt foarte puțini cei care mai conștientizează aspectele filantropiei, așadar, ospitalitatea, în toate fazele ei de manifestare, este nevoie să devină mai mult decât o stagnare la nivelul inițiativei personale, fiind necesară o abordare din ce în ce mai serioasă și mai trainică la nivel de instituții. Acestea lucrează prin intermediul oamenilor, la fel cum Dumnezeu o face. De aceea, dacă „credința fără de fapte moartă este” (Iac. 2, 26), atunci și inițiativa personală, fiind lipsită de concretizare în fapte, tot moartă este. Filantropia trebuie să conlucreze cu grija pentru o abordare instituțională a problemelor sociale, însă în limitele iubirii de oameni dezinteresate.

Societatea contemporană, prin vicisitudinile ei, atrage după sine o mai bună reflectare și conștientizare din partea Bisericii a **misiunii** sale și a **apostolatului** său în lume. „Familia mare” – Biserica, denumită de către Sfântul Ioan Gură de Aur „Ecclesia maior”, și „familia mică” – instituția propriu-zisă a familiei, „Ecclesia minor” reprezintă punctele extreme pe axa misiunii Bisericii în lume. Biserica asigură, prin participarea, implicarea și aportul său, sănătatea familiei, iar aceasta, la rândul ei, ca celulă constituantă, asigură sănătatea „trupului mare” al Bisericii. Nu poate exista organism sănătos fără celule sănătoase, nu se poate garanta lucrarea harului în niște oameni morți, fără viață, în niște celule moarte din punct de vedere duhovnicesc și spiritual.

Prin lucrarea ei misionară și prin starea ei *de facto*, Biserica întemeiată de Hristos se constituie ca organism divino-uman. În partea ei divină, ea este infailibilă, fără de prihană, „stâlp și temelie a adevărului” (I Tim. 3, 15), este garantul suprem al sănătății familiei, precum și modelul divin de constituire al acesteia. Virtuțile cultivate în sânul familiei sunt o pregustare a virtuților persoanelor Sfintei Treimi, a asemănării omului cu Dumnezeu. În partea umană, Biserica, lucrând prin oameni, are patologia ei, precum orice trup care este destinat stricăciunii. Cel de Care depinde această balanță a Bisericii între infailibilitate și failibilitate este tocmai Mântuitorul, în sensul că, în bazele libertății umane, Logosul asigură infailibilitatea eclezială, însă doar dacă este acceptat de către membrii acesteia. În aceste condiții, Dumnezeu Își trimite harul Său peste creația Sa.

Biserica garantează lucrarea harului în organisme vii, fervente în apostolatul la care au fost chemate. Aceste organisme constituie medii prielnice și locașuri ale pogorării Duhului Sfânt, toate acestea ducând la o „epicleză a familiei”, prin prefacerea darurilor aduse, jertfite și împărțite de către soți în viața conjugală.

Familia, garantă a sănătății Bisericii

Pentru a reda cel mai bine acest aspect și această chemare a familiei, Părintele Arsenie Boca a oferit una dintre cele mai bune soluții pentru combaterea anti-misiunii Bisericii:

„Sunteți nemulțumiți de preoți? Dar voi, oare, ce-ați făcut pentru preoți, ca să fiți mai mulțumiți? Ați cerut de la Dumnezeu un copil măcar, pe care să-l închinați slujirii lui Dumnezeu? Credeți că vina o poartă numai ei, preoții? Ei sunt fiii voștri! Cum i-ați născut, așa-i aveți. Ce le găsiți vină numai lor? Vă trebuie preoți mai buni? Nașteți-i! Iată, vă spun că tot poporul este răspunzător că nu are slujitori mai străvezii spre Dumnezeu, mai ai Împărăției lui Dumnezeu!

Poporul își are în toate priverile povățuitorii pe care îi merită. Repet: Vă trebuie preoți mai buni? Nașteți-i! Nu mai stați cu gânduri ucigașe împotriva copiilor, că nu știți în calea cărui mare dar de la Dumnezeu te-ai găsit împotriva, și ai să dai seama! Nașteți copii cu gândul să fie slujitori ai lui Dumnezeu între oameni! Iată ce spune Scriptura în privința aceasta (se întreabă proorocul): «Oare, nu i-a făcut El ca să fie o singură făptura cu trup

și suflet? Și această făptură întrunită (unitatea căsătoriei) la ce năzuiește ea? Odrasle pentru Dumnezeu!» (Mal. 2,15).

Aceasta e pretenția lui Dumnezeu de la căsătorie și după atare roade tânjiți și voi, băgând însă vină roadelor pe care le-ați dat (copiilor voștri – preoții). Tămăduirea slăbănogiei neamului de aici începe! Asta i-ar fi iertarea!”⁶.

De aici deducem faptul că familia, într-o oarecare măsură, condiționează calitatea morală a clericilor, prin educația pe care o oferă pruncilor.

Raportul dintre soți ar trebui să se desfășoare după următorul considerent: „Acesta este darul meu, iar acesta e al tău. Iubirea dintre noi este un schimb reciproc de daruri”. Într-o perspectivă mai amănunțită, putem observa faptul că viața de familie este întocmai cu momentele euharistice. Soțul, ca dar al lui Dumnezeu pentru soție, iar aceasta, ca dar al lui Dumnezeu pentru soț, sunt chemați la Hristos, pentru a alcătui Trupul Său, Care este Biserica, pentru că „unde sunt doi (bărbat și femeie) sau trei (copilul, ca îndeplinire a poruncii lui Dumnezeu către soți), adunați în numele lui Iisus Hristos, acolo este și El în mijlocul lor (cf. Mt. 18, 20). Așadar, cei doi soți sunt darurile care se aduc lui Dumnezeu. Acest lucru atrage după sine responsabilitatea părinților și a nașilor de a aduce la altar jertfa cea mai bună, întrucât viața de familie este jertfelnicie, renunțare la sine și dăruire către celălalt. Darurile (soții), odată aduse spre Hristos în slujba Cununii, sunt binecuvântate să pășească spre viața de familie, spre calea jertfei pentru credință și Biserică. Prin pogorârea Sfântului Duh asupra mirilor, asistăm la sus-numita „epicleză a familiei”. În continuare, soții sunt chemați să-și îndeplinească menirea pentru care au fost creați, sunt chemați la împărtășire din valorile și virtuțile Trupului lui Hristos, la împărtășirea din Însuși Trupul și Sângele Domnului, dar, totodată, în preceptele apostolatului familial, sunt chemați să împărtășească. Lumea și, implicit, Biserica se împărtășesc de darurile felurite

⁶ Pr. Arsenie Boca, *Omul, zidire de mare preț*, Ediția a III-a, revizuită, Ed. Credința strămoșească, Iași, p. 85.

cultivate în sânul familiei și de către aceasta. Care sunt, însă, aceste daruri? Sunt toate virtuțile, valorile morale și solide pe care familia le propovăduiește. Prin Euharistie, soții rămân conectați cu Cel Care a întemeiat propriul lor legământ și (re)găsesc posibilitatea de a-și (re)înnoi dăruirea lor reciprocă și fidelă. În potirul Euharistiei, familia creștină își află sufletul și fundamentul comuniunii și misiunii sale, pentru că darurile euharistice fac din membrii comunității familiale „un singur trup” (Ef. 5, 31). În aceste condiții, familia este angajată activ la misiunea Bisericii, doar în acest fel va schimba chipul lumii de astăzi.

Biserica și familia, între patologie și remediu

În mod logic, o patologie a Bisericii, ca întreg al celulelor numite „familie”, devine o patologie a familiei. Este interesant modul în care partea divină a Bisericii este, adesea, pătată de către cea umană a acesteia. Dar și mai interesant este faptul că familia, în majoritatea cazurilor, se împărtășește de aceste aspecte negative, în detrimentul celor pozitive. În societatea actuală, a devenit o utopie modul suprem de viață pe care Biserica îl propune prin propovăduirea Evangheliei. Făcând abstracție de mediile de familie creștine atât cu vorba, cât și cu fapta, contemporaneitatea ne așază în fața unui fapt aproape împlinit, și anume că familia creștină cunoaște un declin moral. Se pune tot mai mult accentul pe sintagme tabu („Nu fă ce face preotul, ci fă ce zice el”, „sunt toți o apă și un pământ” etc.) datorită modului greșit în care unii preoți își exercită pastorația; din cauza faptului că pentru ei preoția nu este (și nici nu a fost vreodată) o chemare, o misiune, ci este, pur și simplu, o prestare de servicii, cu beneficii financiare.

Depărtarea de duhul Bisericii duce la o contopire cu duhul acestei lumi tot mai secularizate. Un element cheie în tot acest sistem deficitar îl constituie **maturitatea duhovnicească**. Un om matur din punct de vedere spiritual conștientizează faptul că a fost creat cu o anumită menire, cu un anumit rost, că s-a născut cu un talant pe care trebuie să îl fructifice. Tot ca o dovadă de maturitate, el își poate alege, în virtutea libertății cu care este înzestrat, atât modul său de

viață, cât și meseria. O preoție inconștientă și imatură atrage după sine o dimensiune umană la fel de inconștientă și imatură a Bisericii, iar chemarea la propovăduire se transformă în contra-misiune. Trebuie conștientizat faptul că Biserica reprezintă etalonul de viață al familiei creștine, iar o contra-misiune din partea acesteia are rolul de a coborî, într-un mod dramatic, standardul de viață și modelul de constituire al legăturii conjugale dintre soți. Familia, în acest sens, contribuie temeinic la păstrarea, înnoirea și propovăduirea tradiției în slujirea filantropică a aproapelui.

Biserica Ortodoxă este conștientă de faptul că este păstrătoarea Tradiției Bisericii celei una, sfinte, sobornicești și apostolești. Ea este Biserica Tradiției. Ca ortodocși, când vorbim despre tradiție, nu vorbim despre conservare, ci despre mișcare, dinamism, reînnoire și viață. Conservarea presupune stagnare, instabilitate și imobilitate. Duhul Ortodoxiei nu se exprimă prin conservatorism, întrucât adevărul Bisericii nu este relativ, ci imuabil și absolut. Biserica trebuie să fie într-o permanentă mișcare, nu poate rămâne închisată în câteva șabloane învechite, ea trebuie să fie dinamică, deoarece viața înseamnă mișcare. Sfântul Atanasie cel Mare afirmă că trupul „atunci spunem că trăiește, când se mișcă, și moare atunci când încetează mișcarea”⁷. Tot așa, Biserica trăiește doar atunci când se află în mișcare, într-o permanentă găsire și formulare de răspunsuri la problemele societății. În toată această mișcare, Biserica nu își modifică imuabilitatea conținutului, ci îl adaptează și îl exprimă potrivit fiecărui mediu concret, pentru că ea rămâne neschimbată și nici măcar „porțile iadului nu o vor birui” (Mt. 16, 18). O Biserică locală moare atunci când nu mai reușește să dea mărturia ei în perioada concretă în care ea trăiește. Mișcarea reprezintă, așadar, un aspect indispensabil vieții Bisericii, și **adaptarea** tradiției ei, bineînțeles, fără niciun fel de compromis și fără a-i fi știrbit conținutul, este imperativă continuității istorice eclesiale.

Adaptarea tradiției de către Biserică la o anume situație presupune o cunoaștere empirică și profundă nu doar a situației date

⁷ Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri*, 33, în col. P.S.B., vol. 15, București, EIBMBOR, 1987, p. 66.

a acesteia, ci și a tradiției bisericești. Această cunoaștere empirică o pot exercita doar cei care trăiesc tradiția, nu doar o teoretizează. În aspectul ei omenesc, Biserica poate, destul de ușor, să creeze și să mențină obiectualizări ale tradiției, care nu fac decât să imobilizeze și să altereze conținutul ei real. Există nenumărate cazuri în care, sub pretextul că aceasta este voia Domnului, au fost aplicate numeroase voințe ale oamenilor. Dar cine poate cunoaște voia lui Dumnezeu? Este nevoie de o viațuire corectă, autocritică, precum și de credință și nevoință, care, conlucrând, trebuie să funcționeze neîncetat la nivelul uman al vieții eclesiale. Există cazuri în care iconomia bisericească promovează și recunoaște situații care, dacă ar fi să ținem cont de acrivie, nu ar fi îngăduite. Asistăm la un adevărat pericol, și anume că acestea se pot încetățeni și, fiind receptate ca normalitate cu valoare diacronică, ridică numeroase probleme, deoarece pot scinda și afecta adevărul tradiției.

Dacă privim adaptarea ca o mișcare bună, observăm că, în viața Bisericii, există și o mișcare rea sau o alterare a conținutului credinței. Această mișcare rea a avut rolul de a fărâmița trupul suprem și primar al Bisericii, răstălmăcind poruncile dumnezeiești: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă, și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Mt. 28, 19-20). Aceasta presupunea propovăduirea Evangheliei „până la marginea pământului” (Fap. 1, 8) în baza puterii Duhului Sfânt, a „ducerii” Bisericii până în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii, nicidecum împrăștierea Bisericii prin fărâmițare pe Pământ. Această fărâmițare a lumii creștine, în ultimul mileniu mai ales, constituie un tragic eveniment istoric. Această problemă a reapropierii și reîntregirii tuturor creștinilor sub stindardul Bisericii lui Hristos, o Biserică a iubirii, adevărului și a vieții, ar trebui să fie preocuparea de bază a lumii ortodoxe. Cu siguranță, acest aspect ar aduce după sine o reconștientizare (acolo unde este nevoie) a chemării la apostolatul creștin, și doar așa „doctorul se va putea vindeca pe el, însuși” (cf. Lc. 4, 23).

„Unitatea ce se realizează în actul Cununii nu este o unitate a lumii de jos, ci a Celei de sus. E o unitate căreia Sfântul Duh îi încredințează o vocație și o misiune. (...) Chemarea la unitatea de sus, la plinirea ecclesiei domestice, este chemarea la Comuniunea în iubire, nu numai în sensul că mirii, respectiv soții, intră într-o nouă legătură de regăsire și dragoste, ci, mai mult, că, prin această iubire a unuia față de Altul, ei înșiși Îl descoperă și altora pe Hristos. În căsătoriile aparținând lumii căzute, respectiv unității de jos, domnește dezbinarea, separarea ce se manifestă în diferite moduri ale degradării moravurilor, pe care iubirea naturală nu le suprimă, ci, dimpotrivă, ea este cea care le favorizează, provocând cu ele dezorganizarea Căsătoriei și a familiei. Specificul căsătoriei creștine, determinat de valorile baptismale cu care este înzestrată *ecclesia domestica*, este descoperirea și prezența în lume a iubirii ca viață, și a vieții ca iubire. Realizându-se pe ei în iubire, soții sunt păstrătorii unei puteri în măsură să vindece rănila căderii, aducând astfel cu ei roadele lucrării divine de care sunt stăpâniți, iar acestea au o înrăurire binefăcătoare asupra întregii comunități”⁸. Toate acestea, împreună cu o catehizare conștiințioasă, o asistență socială dezvoltată și dezinteresată, o consiliere pastorală bine pregătită, vizite pastorale regulate, precum și pelerinajele, alcătuiesc temeiul unei rodnice misiuni creștine.

Concluzii

Participarea la trupul divin și omenesc totodată al Mântuitorului Hristos, la unitatea existențială a comuniunii sfinților, nu este asigurată de către meritul individual, de „calitățile” recunoscute obiectiv ale individului, ci de pocăință, de noua atitudine de încredere în Dumnezeu⁹. Doar astfel, individul își poate conștientiza menirea și își poate realiza calea spre desăvârșirea misiunii sale și, implicit, a Bisericii. Atât Sfântul Apostol Pavel, cât și Sfântul Ioan Hrisostom denumesc familia ca fiind „ecclesia

⁸ Pr. Ilie Moldovan, *În Hristos și în Biserică. Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii II*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1996, p. 22-23.

⁹ Christos Yannaras, *Libertatea moralei*, Editura Anastasia, București, 2004, p. 36.

domestica”, Biserica familială, care, în calitate de celulă și mădular al Trupului lui Hristos – Biserica, este chemată la la propovăduirea Evangheliei în această lume secularizată și secularizantă.

„Jertfa și Învierea Mântuitorului trebuia făcută cunoscută și împărtășită *până la marginile pământului*, misiune pentru care Iisus Hristos își alege Apostolii și, prin ei, preoții de pretutindeni și din toate timpurile”¹⁰. Elemente-cheie în apostolatul creștin la care este chemată familia sunt filantropia și, în special, mila creștină. „Mila și mântuirea se cer lui Hristos, căci prin El ne vin de la Tatăl mila și mântuirea, pe care le simțim în suflet, prin Duhul”¹¹.

Bibliografie

1. ***, *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, EIBMBOR, București, 1995.
2. Boca, Pr. Arsenie, *Omul, zidire de mare preț*, Ediția a III-a, revizuită, Ed. Credința strămoșească, Iași.
3. Cismaș, Pr. Iacob, *Preotul – misionar în contextul lumii contemporane*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca.
4. Evdokimov, Paul, *Taina iubirii. Sfințenia unirii conjugale în lumina tradiției ortodoxe*, Editura Christiana, București, 1994.
5. Moldovan, Pr. Ilie, *În Hristos și în Biserică. Adevărul și frumusețea căsătoriei. Teologia iubirii II*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 1996.
6. Necula, Pr. Constantin, *Îndumnezeirea maidanului*, Editura Agnos, Sibiu, 2006.
7. Sfântul Atanasie cel Mare, *Scrieri*, cap. XXXIII, P.S.B., vol. 15, București, EIBMBOR, 1987.
8. Stăniloae, Pr. Dumitru, *Spiritualitate și comuniune în liturghia ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2004.
9. Stăniloae, Pr. Dumitru, *Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Vol. I, EIBMBOR, București, 1978.
10. Yannaras, Christos, *Libertatea moralei*, Editura Anastasia, București, 2004.

¹⁰ Pr. Iacob Cismaș, *op. cit.*, p. 45.

¹¹ Pr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în liturghia ortodoxă*, EIBMBOR, București, 2004, p. 635.